

Published monthly by
Slovenian National Federation
of Canada,

President Augustin Kuk, Dr. Jur.
For the Editorial Board:
Rudolf Cuješ, Dr. Rer. Pol.

Address: 646 Euclid Ave., Toronto, Ont.
Canada

Subscription rates: \$ 3.- per year, 25¢
per copy.

Advert.: 1 line 10¢, 1 column x 1" \$1.40

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Moje srce pa roma na vzhod,
poljublja stopinje
— v davnine sinje
sta jih pisala Ciril in Metod.

Stanko Janežič

LETNIK IX. VOLUME IX.

TORONTO 1. JULIJ 1958

STEVILKA 7 — NUMBER 7

Pravo — zaveznik slovenskih manjšin

Slovenec se pozna ne mnogih
področjih, da smo živeli stoletje
brez lastne države in da zato mno-
gokrat nimamo pravičnega odnosa
do države in njenega pravnega re-
da. Raje pričakujemo dosego svo-
jih pravičnih zahtev od poli-
tičnih akcij kot pa od včasih
dolgotrajnih, pa kljub temu učin-
kovitih pravnih poti. S tem nočem
omaloževati pomembnost poli-
tičnih akcij, toda napačno bi bilo
pustiti pravno pot nezrabljeno.

Da je ta pot učinkovita, imamo
več dokazov. Poročali smo že o
odločbi vrhovnega sodišča avstrijske
republike, da smejo pripadniki
slovenske in hrvatske manjšine
na Koroškem, Štajerskem
in Gradiškanskem svobodno poslu-
ževati svojega narodnega jezika na
odločitih sodiščih in v ostalih
uradih. Letos marca je ustavno
sodišče na Dunaju odločilo, da spa-
da izdaja zakona za ugotovitev pri-
padnosti k slovenski narodni
manjšini v pristojnost zveznih or-
ganov (dunajske vlade), ne pa ko-
roške deželne vlade, ki je že
predložila poseben zakonski osnu-
tek. S tem je slovenska manjšina
zavaranja pred nepravilnimi
tolmačenji in izvajanjem zakonov,
ki veljajo za manjšine po deželnih
in krajevnih oblastnikih, ki se dajo
večkrat zapeljati pristranosti.

Sodišče je dalo tudi zadostne
žrtvi napada v Nonči vasi. Oba
napadalec, ki sta končno priznala,
da sta bila naročena, naj pridre-
dizabija, sta bila obsojena 19. ma-
ja na deželni sodišči v Veli-
kovecu. Državni tožilec dr. Ringel
je v govoru povdaril, da je Avstri-
ja pravna država in gre v njej pri-
padnikom narodnih manjšin ista
zaščita kot vsakemu drugemu
državljanu.

Šola za nevrtralce

Dva dogodka zadnjega časa sta
morda nekoliko pomagala stremeti
vrsto nevrtralcev, ki bi radi
jadrali sredi med komunističnim
in demokratičnim blokom, pa s
svojo "nevrtralnostjo" v večini pri-
merov pomagajo Sovjetom do
hitreje in cenejše dosege svojih
ciljev.

Prvi udarec je bila sovjetska
odpoved slovensko objubljenega gos-
podarske pomoči Jugoslaviji, ki se
je takoj razblinila v nič, brž ko je
prišlo do političnega spora med
sovjetskim blokom in jugoslo-
vanskimi komunisti.

Drugi udarec pa je bil umor vo-
dilnih osebnosti ponesrečenega us-
pora na Madžarskem, ki ga je ves
kulturni svet pravilno označil kot
politični umor. Sovjeti so tako ne
samo potrdili, kako ravna s svo-
jimi političnimi nasprotniki, am-
pak tudi ponovno dokazali, koliko
veljajo njihove obljube. Ko so
namreč odpeljali predsednika Imre
Nagya iz jugoslovanske posla-
ništva, je Janos Kadar, prvi tajnik
madžarske komunistične stranke,
pisмено objubil, da bo smel on in
njegovi tovariši oditi svobodno do-
mov, pa so jih takoj zaprli.

Tito zopet moleduje za zapadno pomoč

Zadnji spor med Moskvo in Ti-
tom, ki je očitno posledica spre-
menjene taktike sovjetske centra-
le, da je treba prenehati s po-
puščanjem in vsako še tako majhno
moro lastne poti v socializem, je
povzročil hitre gospodarske pro-
tiukrepe proti Titu. V času zbli-
ževanja med Titom in Hruščevim
so Jugoslaviji obljubili za okrog
300.000.000 \$ kreditov iz Sovjetske
Zveze in drugih satelitskih držav.
Ta pomoč, ki je bila po sovjetskih

RAZVOJ SOCIALNEGA VPRAŠANJA

Pod tem naslovom je predaval
vseučiliški profesor dr. Ivan Ahčin
7. junija pri Slovenski Kulturni
Akaciji v Buenos Airesu. Zaradi
preobširnosti snovi je predavatelj
omejil snov le na razvoj v zadnjih
desetletjih in še to samo na po-
ročju delavskega vprašanja, vpra-
šanja kmečkega ljudstva, države in
sodobne demokracije. Iz obširnega
in temeljitega predavanja bomo
posneli samo nekaj ugotovitev.

Delavsko vprašanje

Še pred desetletji, ko je bil de-
lavce družabno in gospodarsko le-
malo zaščiten, so socialno vpra-
šanje označili z delavskim vpra-
šanjem. Med podjelniki in tudi mno-
gimi delavci je bil razširjen liče-
ralni fatalizem, da je nujno, da so
v industrijskem gospodarskem re-
du na eni strani premožni podjet-
niki, na drugi pa delavci-reveži;
vsak poizkus spremembe tega sta-
nja bi omajal gospodarstvo. So-
cialne reformatorje so smatrali za
nevarne revolucionarje. Mnogi
krščanski podjetniki so gloдали na
okrožnico "Rerum novarum" kot
na nevarno novotarijo. Šele kon-
cem prejšnjega stoletja se je obr-
nil na boljše, prva svetovna vojna
pa pomeni v zbojšanju delavskega
polažaja pravi prelom (8urni de-
lavnik, splošna in enaka volilna
pravica, itd.) V današnji družbi so
delavci mnogo boljše zaščiteni kot
marsikateri drugi družbeni sloj
(n. pr. dijaštvo, stari ljudje—
moderna higiena je sicer podaljšala
moje človeškega življenja, ne pa
vzporedno tudi sposobnosti za delo;
vedno večje je število starih ljudi,
ki so odvisni od družbe).

Položaj delavstva v družbi je
danes močan. Delavski voditelji—
nova delavska aristokracija — ima-
jo velik vpliv na družbeno uredi-
tev in politiko. Mnogi mladi de-
lavci, ki so s pridnostjo in študijem
dosegli akademsko izobrazbo, so
ostali v delavskem okolju, mnogi
meščanski sinovi so ponosni, da so
sprejeti med delavske sloje. Razli-
ke med delavci in meščani ni več,
žive v enakih stanovanjih, upo-
rabljajo iste tehnične pridobitve,
dostopna so jim ista zabavišča,
omogočena jim je ista pot navzgor.
Vse gospodarske teorije spoštujejo
delo (nekateri grede celo preda-
leč), delo je postalo glavna člove-
kova dolžnost in odlika, splošno je
priznana načelo, naj ima vsak v
družbi tak položaj kot si ga je
pridobil z delom. Mehanično delo
pri stroju vpliva močnejše res za-
svoje enakomernosti in enoličnosti
na delavca ubijajoče, na drugi
strani pa se je skrajšal delovni čas
in delavci imajo več časa za izo-
brazbo in zdravo razvedrilo.

Res je, da so se delavske mno-
žice razkristjale, danes pa je po-
ložaj že veliko boljši. Med delave-
je vedno več osebne vernosti in
med njimi najdemo že pravo
krščansko delavsko elito.

Eno najvažnejših socialnih
vprašanj naše dobe je, kako ure-
diti pravilno razmerje med delav-
cem in podjetnikom. Nekoč je bilo
to razmerje patriarhalno, delavec
je bil član delodajalčeve družine.
V 19. stoletju so razglasili razredni
boj, ki nasprotuje človekovi naravi
in skoduje podjetju. Danes stremi-
mo za delovno skupnostjo, za so-
delovanjem, ki mora sloneti na
načelu osebne odgovornosti, na so-
cialnem načelu in na človeških
odnosih med delavcem in podjetni-
kom. Vsak mora prevzeti popolno
odgovornost za svoje delo, biti mo-
ra iznajdljiv, iniciativen, imeti
voljo za uveljavljanje in napredek.
Vsak, ki sodeluje pri proizvodnji,
mora zaslužiti toliko, da lahko
lastno živi. Podjetnik ni odgovo-
ren samo za stroje in kapital, am-
pak tudi za delavstvo, ki je prvi
faktor pri proizvodnji. Industrijski
tehnik morajo misliti najmanj to-
liko kot na racionalizacijo in na
povečanje proizvodnje tudina
počlovečenje industrijskega dela.
Usoda zapadnega kulturnega sveta
je danes odvisna od pravilne ure-
ditve razmerja med delavcem in
delodajalcem.

Kmečko vprašanje

Komunistični gospodarski red
pozna samo še poljedelske delavce,
ki so mala koleseca v velikem ko-
lektivnem stroju. Pa tudi v svo-
bodnem svetu se zaradi tehničnega
napredka in rastoče industrializa-
cije v agrarnem podeželju dogaj-
ajo globoke spremembe, ki ute-
gnejo imeti daljnosežne gos-
podarske, socialne in tudi duhovne
posledice. Stroj nadomešča na polju
ročno delo, edino manj rok je
potrebnih na deželi, kmečki otroci
odhajajo v mesta in industrijska
središča. Tovarne se širijo na deželo
okrog njih nastaja nov tip delavca-
kmeta. Vedno močnejši je trgovsko-
spekulativni tip poljedelstva, odnos
do zemlje postaja drugačen kot je
bil nekoč. Struktura vasi se spre-
minja, kmečki človek si upraviče-
no želi olepšati življenje slično o-
nemu v mestu. Po vsem tem res
lahko govorimo o krizi, ki jo
preživlja danes podeželje. Kmečki
človek je danes prepuščen samemu
sebi kot je bil nekoč delavec. De-
lavci so tedaj izgubili stik z dru-
žbenim organizmom in tudi vero v
Boga. Vse moramo storiti, da
odvrnemo to nevarnost od kmečke-
ga ljudstva.

WE QUOTE

Early indication of latest events

"Stalin turned with brutal force, not only against everything
that opposed him, but also against everything, that to his moody
and despotic nature seemed directed against his ideas" N.
Khrushchev, 20th Congress of the CPSU, 1956.

"I am proud of the fact that we, Stalin and I, worked to-
gether and jointly served the great cause. I am proud of the
fact that we are Stalinists". N. Khrushchev,
New Years Reception, 1957

izjavah nepogojna — "no strings
attached" kot pravi fraza — se je
hitro izkazal kot zelo odvisna ne
samo od Titovega zadržanja, mar-
več celo od spremembe taktike v
Moskvi sami. Sedaj se Tito obrača
s prošnjo na Zapad, da bi dobil
ponovno gospodarsko pomoč, ki jo
je še pred nedavnim odklanjal, ko
je še upal na pomoč Sovjetov. V

prvi vrsti bo moledoval v ZDA in
Zapadni Nemčiji, v drugi vrsti pa
v Angliji in Kanadi.

• V Wroclawu na Poljskem so
odprli škofljsko knjigarno, kjer
bodo prodajali katoliške knjige in
revije ter cerkvena oblačila in
druge verske predmete.

Država

Moderna država postaja vedno
bolj "srbstvena država". Ljudje
zahtevajo vsak dan več od nje, vse
odgovornosti in krivdo valijo n njo.
Vedno bolj sega na vsa p dročja,
njena oblast se vsak dan veča,
vedno več premoženja se zbira v
njenih rokah (soudelodba države
pri lastništvu na pr v težki industri-
ji je čisto spretno prikrita), skrat-
ka vedno več ljudi je odvisnih od
nje, vedno bolj vsemočnejša (ota-
litarna postaja; njen birokratski
aparati je vedno večji in s tem
vzporedno rastejo tudi davjate ter
davki. Vedno manj se upošteva
subsidiarno načelo in pravica do
samouprave. Državni totalitizem
ubija individualno pobudo, jemlje
ljudem zmocnost samostojnega
mišljenja, ljudi postaja strah pred
svobodo, postajajo sužnji kolektiva.
Država še ni bila nikoli v taki meri
izravnana kot je danes. V tem je
šla najdalje komunistična država,
pa tudi drugod vzgaja moderna ci-
vilizacija vse premalo samostojnih
ljudi, ki bi imeli pogum sprejeti
pred javnostjo odgovornost za svo-
je odločitve.

Sodobna demokracija

Moderna demokracija je polna
notranjih napetosti in neurejenos-
ti. Razvila se je v t. zv. glasovalno
demokracijo", kjer odloča o vsem
večina glasov, pa čeprav tisti, ki
glasujejo, niso vedno sposobni
stvar prav presoditi iz vseh strani.
Narasha strankarska diktatura: ve-
činska stranka ne premese kritike
in pristi opozicijo k molku. Not-
ranja strankarna disciplina sil čisto
postane, da glasujejo proti svo-
mu prepričanju. Često se vladna
stranka naslanja na dobro organi-
zirane skupine kot . pr. vojska,
delavska milica itd. Politični vodi-
telji strank so vezani na strankine
sklepe, čisto ne morejo imeti preč
niti samo dobrobit države, ozirati
se morajo preveč na strankine in-
terese. V takem ozračju je politika
na dolgo dobo" skoraj nemogoča.
Zaradi tega imamo v zadnjih de-
setletjih vedno manj res velikih
državnikov.

A kljub vsemu temu je domokraci-
ja še vedno najboljša oblika vla-
danja. Vso skrb je treba posvetiti
politični vzgoji množice in skrbni
izbiro političnih voditeljev. Vsakdo
mora imeti pravice in možnost po-
vedati in utemeljiti svoje mnenje.
V zapadnem kulturnem krogu so
danes redki politični voditelji, ki
bi bili tudi duhovni velikani. Vla-
da škodljivo mnenje, da je politič-
no delo nekaj manjvrednega,
nevredno znanstveniko duhovne eli-
te. In vendar določajo politiki usodo
naroda! Komunistični voditelji so
postavili vse, tudi znanost v službo
politike — to je vzrok njene di-
namičnosti. Dober politik mora biti
široko izobražen in strokovnjak na
polju, kjer deluje: samo poštenje
in dobri nameni ne zadostajo.

Pozitivne silnice

Razgled po razvoju socialnega
vprašanja bi pa bil nujno nepopu-
len, če ne bi še posebej povdarili
nekaj pozitivnih elementov, ki ga
danes usmerjajo. Zahteva po filo-
zofski poglobitvi, po sintezi, je da-
nes vedno močnejša. Občutek or-
ganske povezanosti družbe, skupne
odgovornosti in potrebe po zdavi-
jemnosti ter združenju sil raste.
Tudi na gospodarskem področju
zmaguje zavest, da mora gos-
podarstvo služiti blaginji skupnosti
(stanovki družbeni red, zadr-
ništvo, udeležba delavcev pri vod-
stvu podjetja, delitvi dobička itd.)

Za sklad dr. Koled- nika so darovali:

po \$5.—E.G., po \$2.— M.C. V.M.

Dunaj slavi prof. Leonida Pitamica

O petdesetletnici dosege dokto-
rata je dunajska univerza prire-
dila slovesnost obnove diplome
slovenskemu znanstveniku in di-
plomatu, bivšemu profesorju
pravne fakultete v Ljubljani dr.
Leonidu Pitamici.

Slovesnosti so prisostvovali pro-
rektor dunajske univerze dr.
Schima, najuglednejši avstrijski
strokovnjak za mednarodno pra-
vo dr. Verdross, sedaj član av-
strijske delegacije pri Združenih
narodih, ter vrsta uglednih pro-
fesorjev avstrijskih univerz. Kot
promotor je univ. prof. Alfred
Merkel, redni profesor za upravno
pravo, orisal življenjsko pot prof.
Pitamica. Dejal je, da je slavje-
nec od svoje mladosti bil zave-
den Slovenec in borec za pravice
svojega naroda. — Po dovršenih
študijah leta 1908 je stopil v up-
ravno službo, ki jo je vršil na
Dunaju, v rodni Postojni ter
Ljubljani. Poleg tega se je pa
ukvarjal z znanstvenim delom in
zato je bil leta 1918 imenovan za
univerzitetnega profesorja v
Černovicah, glavnem mestu Bu-
kovine. Po razpadu Avstro-Orske
je postal profesor na univerzi v
Ljubljani. Bil je tudi član jugo-
slovanske delegacije na mirovni
konferenci v Parizu ter kasneje
član jugoslovanskega predstavi-
ništva pri Ligi narodov v Zenevi.
Od leta 1929 do 1934 je bil ju-
goslovanski poslanik v Washing-
tonu, obenem pa je predaval na
odotni katoliški univerzi. Spisal
je vrsto znanstvenih razprav. V
slovenščini je njegovo največje
delo "Država", ki je izšlo tudi v
angleščini in nemščini ter velja
kot eno izmed temeljnih državno-
pravnih del v mednarodnem stro-
kovnem svetu. Leta 1934 se je
vrnil v Ljubljano in deloval kot
profesor in dekan pravne fakul-
tete. Prof. Pitamica ne odlikuje
samo globoko pravno in filozofsko
znanje. Pri njegovih učencih je
zbujal posebno spoštovanje nje-
gov korekten in človečanski razu-
mevaljiv odnos do slušateljev. Bil
je pravičen in fih učitelj. Vselej
pa je tudi bil veren katoličan. Ko
je bila ustanovljena Slovenska

akademija znanosti, je bil med
njenimi prvimi rednimi člani.
Po vojni je moral zapustiti uni-
verzno in njegovo članstvo v Aka-
demiji je bilo razveljavljeno.
Leta 1956 je izšla v nemščini nje-
pova razprava "Naravno pravo
in narava prava" ("Naturrecht
und die Natur des Rechtes").
Pred nekaj dnevi pa je imel na
Dunaju predavanje o razlikah in
vzporedjih med avstrijskim in ju-
goslovanskim pravom, ki je nale-
telo v znanstvenih krogih na ve-
liko pozornost.

Mlajši politiki kažejo večje razume-
vanje za medstrankarsko sodelo-
vanje. Med socialističnimi stran-
kami opuščajo idejo razrednega
boja in se odpovedujejo historič-
nemu materializmu. Versko živ-
ljenje med delavci lepo napreduje
in moderno dušno pastirstvo se
naslanja na družbeno stvarnost
vsakega naroda. Preganjaje vere
po svetu očističuje in pegljalja ver-
sko zavest.

To je samo nekaj veselih ugotov-
vitev, ki pa dovolj prepričujejo, da
se lahko pridružimo optimizmu sv.
Očeta Pija XII, da stoji človeštvo
danes na pragu nove pomladi, ki
ji ni bilo enake v človeški zgodovini.

Po predavanju se je razvil živ-
hen razgovor (med drugim n. pr.
kako reagira komunizem na so-
dobni socialni razvoj v zapadnem
svetu, o socialnih problemih pre-
bujajočih se narodov, o vlogi izo-
bražencev v politiki itd.). Na
koncu so se poslušalci zahvalili
predavatelju za lepo in aktualno
predavanje z dolgim aplavzom.
— P.V.

THIS IS SLOVENIA

KLOPINJSKO JEZERO V PODJUNI. V OZADJU OBIR

"The route (through Slovenia) was simply enchanting. The
high mountains of Slovenia were covered from top to bottom
by thick forests turning from green to gold and flaming red.
The cloudless sky was a deep blue, the air invigorating.
Streams abounded. We passed through many scenic valleys
and along a broad and beautiful river. Villages were few and
far between, a striking contrast to overcrowded Italy. The
landscape was Swiss-like. Houses looked stout and roomy. Blond
children played in the fields".

by S. Bolshakoff, Ph.D., Social Justice Review, April 1958, 6. 10.

Marko Kranjc — sedemdesetletnik

V Rimu je praznoval 70 letnico
rjstva pred. g. Marko Kranjc,
znani slovenski javni delavec. Kot
dušni pastir se je udeleževal tu-
di na narodnem, prosvetnem, te-
lesno-vzgojnem ter političnem
področju. Bil je tudi urednik
"Slovenskega gospodarja" in
"Straže". Bil je tudi tajnik Slo-
venske ljudske stranke za Ste-
jesko in Prekmurje in večkrat-
ni poslanec ptujskega okraja. Po
vojni se je umaknil na Koroško,
pozneje pa v Rim, kjer živi kot
zastopnik Zveze krščanskih sred-
njeevropskih strank. Še na mnoga
leta!

Jugoslavija se zani- ma za kreditne zveze

Jugoslovanska delegacija je
pred kratkim obiskala središče
kreditnih zvez v Severni Ameriki,
t. zv. Filene House v Madisonu.
Obisk je bil verjetno samo for-
malna ugoditev gostiteljem. Če bi
hotel komunisti v Jugoslaviji kaj
storiti za zadržništvo, bi lahko že
davno storili vsaj to, da bi že prej
evetočemu zadržništvu, vključno
Ljudskim hranilnicam in posojilni-
cam vrnilo zaplenjeno imovino in
jim dopustili svobodno delovanje.
Ker so kreditne zveze, kjer delu-
jejo v duhu pravil in izrčila,
trdnjave demokracije, komunizem
seveda nima prostora zanje

25 letnica V.P.Z. Bled

Vzajemna podpora zveva Bled,
ki je bila ustanovljena kot zava-
rovalna ustanova Slovencev za pri-
mer nesreč, bolezni, onemoglosti,
smrti itd. praznuje letos svoj sre-
brni jubilej. Zveza deluje po pra-
vilih, ki so odobrena od kanadskih
oblasti in se ji more pridružiti vsak
Slovenec v Kanadi. Informacije
dajejo krajevne skupine, ki isto-
jajo po vseh večjih slovenskih
naselbinah. Glavni tajnik Zveze je
g. Frank Račić, 91 A Taylor Ave.,
Kirkland Lake, Ontario.

Nepremišljeno dejanje

Slovenski rojak je poklonil
knjižnici neke farne šole dr. Ko-
lednikov angleški prevod Juri-
a Kozjaka. Pred kratkim pa je vo-
diteljica (sestra) šole knjigo izlo-
čila iz knjižnice (tako dejanje go-
tovo ne bo privabilo ljudi, da bi
darovali knjige knjižnicam!) in jo
dalo neki učenci s pripombo "Tega
ne bo nihče bral". Mar ne smejo
otroci v šolah, ki so bile zgrajene
s slovenskim denarjem, zvedeti kaj
o zgodovini Slovencev niti v obliki
povesti?

Roentgenski pregledi v Ontariju

V 1. 1957 so je 355.022 oseb v
Ontariju poslužilo brezplačnega
roentgenskega pregleda. Redni
pregledi omogočajo zgodnjo odk-
ritje jetike in lajšajo zdravljenje.
V Ontariju je jetika povzročila sa-
mo 3,9 smrtnih primerov na 100-
000 prebivalcev, kar pripisujejo
prav tem rednim brezplačnim pre-
gledom. 61% lani odkritih prime-
rov jetike je bilo v začetnem šta-
diju, kar pomeni veliko pridobitev
ne samo v zdravljenju, ampak tudi
v širjenju bolezni. Razen tega po-
kaže pregled večkrat tudi druge
bolezni, o katerih je obveščen
zdravnik. V času 1950-1957 so tu
pregledi odkrili 53.306 primerov
druhih prsnih bolezni (srce, rak na
pljučih), v 1. 1957 pa skraj 8.000.

ZARADI POČITNIC IZIDE PRIHODNJA ŠTEVILKA SLOVENSKE DRŽAVE 1. SEPTEMBRA.

POGLEDI NA KOMUNIZEM IN SOVJETSKO ZVEZO

Pod tem naslovom je objavila revija Social Order pregled knjig, ki so bile v zadnjem času objavljene in obravnavajo zgornja vprašanja. Sestavke so napisali dr. Ciril Zebot, Nikita O. Roodkowsky (Fordham University), Lev E. Dobriansky (Georgetown University), Geza Grosschmid (Duchesne University), in Serge L. Levitsky (Fordham University). V naslednjem prinašamo prevod sestavke dr. Zebota, ki ga revija tako predstavi: "Dr. Zebot, profesor ekonomije na Duchesne University, Pittsburgh, je analiziral knjigo Milovana Djilasja 'The New Class' v Social Order (oktober 1937), The Tablet, Stimmen der Zeit, Etudes in Vita e Pensiero".

"Djilasova uničevalna kritika komunizma v dejanju in poznejša nepričakovana izstrelitev dveh sovjetskih satelitov sta bolj kot kar koli kedaj pritegnila svetovno pozornost na Moskvo. Svet se sedaj dobro zaveda, da bo njegova lastna usoda odvisna od tega, kar se bo dogajalo v prihodnjih letih v Sovjetski Zvezi in v širšem krogu njene politične kontrole. Očitno se vsi zavedajo potrebe po zanesljivih informacijah in pravilnem razumevanju komunističnega sveta.

"Na srečo imamo sedaj na razpolago resne razprave o različnih vidikih komunizma na oblasti. Skoraj istočasno s objavo Djilasove knjige The New Class sta izšli lanske poletje dve deli, ki obravnavata bolj podrobno važne poglede na isti splošni predmet (Titoism—Pattern for International Communism. By Charles P. McVicker. St. Martin's Press, New York, 322 pp. \$6.00.—National Communism and Soviet Strategy. By D.A. Tomasić Public Affairs Press, Washington, D.C., 222 pp. \$4.50).

"C.P. McVicker, ki je živel svoj čas v Jugoslaviji kot uradni ameriškega zunanjega ministrstva in sedaj poučuje na Yaleu, je analiziral domače vidike komunističnega sveta v Jugoslaviji, kakor ga je Tito preoblikoval po izključitvi iz Kominforme 1. 1948. Knjiga Hrvata (Jugoslavija), D.A. Tomasića, ki je profesor sociologije in vzhodno evropskih študij na Indiana University, zasleduje razvoj titozizma od začetkov jugoslovanske komunistične stranke po 1. svetovni vojni do njegove sedanje stvarnosti, ki je strahotno delujoč sestav.

"Dr. McVickerja zanima notranji pogled na titozizem, ker razkriva po njegovem mnenju vzorce, po katerem se bo verjetno razvil celotni komunizem po Stalinu. Na drugi strani pa skuša profesor Tomasić postaviti titozizem in druge enačice "narodno-socialnega komunizma" v odnos do svetovnih zamisli in strategije Kremlja.

"Dr. McVicker opisuje dosti podrobno politične in strukturne spremembe Titovega režima po 1. 1948. Posebno pozornost posveča posebnostim kot so tako zvani Delavski svet v podjetjih in Ljudski

odbori v spremenjeni krajevni organizaciji dežele. Ocenjuje tudi položaj v jugoslovanskem podjetstvu, kjer so kolektivne farme skoraj popolnoma izginile pod dvojnimi pritiskom: dolgiimi Titovimi težavami z Moskvo in hudim ter nezmožljivim odporom kmetov, in so jih nadomestile bolj posledne kontrole. Označi tudi očitni napredek v priznanju nepolitičnih človeških pravic.

"Te značilnosti Titovega režima so napravile vtis na dr. McVickerja. Nagiba se k priznanju, da je v Titovem režimu nekaj demokracije, kakor režim zatrjuje, vsaj na papirju. Toda previdno povdari, da je dejansko vsa oblast, prava totalitarna oblast, trdno v rokah vrhovnega komunističnega vodstva.

"Tako pride avtor bistveno do enakih praktičnih zaključkov kot Djilas. Kljub temu pa kaže The New Class fin, pa zelo odkrivajoč vidik, o katerem se zdi, da ga je dr. McVicker zgrešil, ko je dopustil vsaj v teoriji obstoj neke vrste politične demokracije v Jugoslaviji. Djilas je bolj točen. Po njegovem obstoja v državah, ki jih obvlada komunizem, tudi v teoriji samo ekonomski "socializem", ne pa politična demokracija. Djilas se izrazi točno: "Lastnino smatrajo pravno kot socialno in državno lastnino".

"Djilas je označil Titove Delavske svete kot zgolj fasado za redno kontrolo komunistične stranke. Nedavna stavka v premo-govniku v Trbovljah v republiki Sloveniji, prva javno priznana stavka v komunistični deželi, je dokazala pravilnost Djilasove analize. Stavko v premo-govniku je povzročila prav nemožnost Delavskega sveta, da bi ravnal skladno z svojim zakonom položajem.

"Črnogorski odpadnik od titozizma je pokazal enostavno temeljno značilnost vseh zlaganih "ljudskih demokracij": popolno zatrtje vsake oblike političnega pluralizma. Komunistična stranka je odlo-bno obstoječe politično bitje, nobena druga avtonomna politična organizacija katere koli oblike ne sme obstojati ali se razviti. Kot se je Djilas potrdil povdariti, ne more nobena demokracija, teoretična ali drugačna, obstojati brez vsakega pristnega političnega pluralizma. Na to temeljno točko se bodo morali zediniti vsi praktični in teoretični politika Zapada (ali kjer koli drugje).

"Dr. McVicker je mneja, da je usojeno titovistični "demokraciji", ki nudi formalno možnost dejanskega (čeprav samovoljnega) olajšanja totalitarne vlade, da bo postala bodoči vzorec za vse ostale komunistične režime. To je njegova razlaga pomena "liberalizacijskih" in "decentralizacijskih" smeri v Sovjetski Zvezi in v satelitih po Stalinovi smrti.

"Ker po dr. McVickerjevi razlagi politični pluralizem očitno ni potrebna sestavina demokracije, moremo zaključiti, da se avtor nagiba k oni miselni šoli, ki še

vedno upa in pričakuje, da se bo komunizem razvil v sprejemljivo politično in družbeno stvarnost. Če je to dokončni zaključek dr. McVickerja, more Djilasov pogled zopet služiti kot popravek. Pisec dela The New Class ne pričakuje, da se bo komunistični sestav razvil v demokracijo, ampak predvidi razkroj komunističnega sestava kot takega. Ta sestav, ki je bistveno zgrajen kot "novi razred", se bo zlomil pod naraščajočim pritiskom, ki ga bo povzročilo temeljno nasprotje med teoretičnim komunističnim "socializmom" in njegovo dejansko popolno perverzno. Po Djilasovem mnenju so ukrepi "liberalizacije" in "decentralizacije" po Stalinu dejansko samo "nova metoda" za nadaljnjo okrepitev in utrditev monopolističnega lastništva in totalitarne avtoritete novega razreda". Pri-pominjmo lahko, da je njun pogled dokaj različen.

"Knjiga profesorja Tomasića ima vrednost predvsem kot pri-ročni vir za podatke o zgodovini komunizma v Jugoslaviji. Raz-umsko je težko sprejeti njegovo intuicijo, da izvira zlobnost titozizma iz posebnega rasega in kulturnega značaja dinarskega dela Srbov in Hrvatov v Jugoslaviji. Ta dinarska rasa se razteza od mej republike Slovenije na severozapadu skozi dele Hrvatske, Bosne, Hercegovine, Sandžaka in Črne gore na jugov-jahodu države. Delo vsebuje tudi nekaj manjših zgodovinskih zmo-tovnosti. Navajamo eno, ki odbija. Na str. 91 omenja "slovensko be-lagardo" kot da bi organizacija pod tem imenom resnično obstajala, kar pa ni. Izraz so si sposodili iz slovarja ruske boljševiške revolu-cije in so ga uporabljali Titovi komunisti kot eksplozivno psovko za spontano nastalo krajevne edince odpora proti komunizmu v slo-venskih vaseh med 1941 in 1943. Njihovo pravo in zelo opasno ime je bilo "vaške straže".

"Večina knjige profesorja To-masića je opisno razlagajoča zgo-dovina. Deveto poglavje povzema njegove izsledke o sedanjem stanju režima. Ugotavlja, da je jugoslo-vanski komunizem močno oslabe-l kot posledica Titovega preloma s Stalinom in rastočega vpliva Za-pada v državi. Tito se je močno trudil, da bi strnil vrste, da bi dvignil duha in kontrolo njegove stranke. Po mnenju Tomasića je bil razlog za Titovo zblizbanje z Moskvo predvsem ugotovitev, da je njegova ločitve in izolacija od osta-lega komunističnega sveta kritično demoralizirala članstvo njegove stranke.

"Zadnjih 13 strani tega poglavja skuša utemeljiti naslov knjige. Razvija domisljive polno hipotezo, po kateri ima Hruščev nov načrt za osvojitve sveta. V tem načrtu ni predvidel posebne vloge samo za Tita, marveč tudi za "narodni komunizem" v drugih državah. Iz objavljenih poročil o 20. kongresu komunistične stranke Sovjetske Zveze 1. 1956 sklepa profesor To-

masić, da je zamislil Hruščev svoj strateški načrt v globino. V sre-dišču načrta je Sovjetska Zveza sa-ma. Nato sledi "notranji krog sa-telitskih držav", za njim "zunanj-krog avtonomističnih komunistič-nih držav", ki jim služi kot blazina "pas nevtraliziranih dežel, ki pa so orientirane v Kremelj" in te meje na "področje dežel brez gospo-darja", kjer vlada močno notranje-trenje in nemir. Končno so še "nekatero evropske države kot Italija in Francija, kjer imajo komunistične stranke močno pod-lago v masah".

"Hruščev upa, da bo mogel raz-širiti komunistični vpliv in nad-zorstvo s pronicanjem in podtal-nim delom daleč ven v svet, ne da bi tvegalo novo svetovno vojno, uprotiljač to shemo koncentrični-plasti, ki bodo služile kot psiho-loški obdijak in pozneje kot teko-či trak. Profesor Tomasić misli, da je bil to razlog, da se je Hruščev odločil sprejeti Tita na-zaj v čredo. Profesor je nadalje-menja, da "bodo Sovjeti prepre-čili oblikovanje vsakega novega in neodvisnega središča oblasti v komunističnem svetu, če dodelijo avtonomističnim državam kot Ki-tajski in Jugoslaviji posebno vlo-gu v dobi mirnega sožitja".

Hruščev in Tito

Možno je, da ima Hruščev kaj takega v mislih. Možno je tudi, da se je Tito približeval Moskvi, da bi končal demoralizacijo v lastni stranki. Takšna politika bi nakazovala, da se Tito "ni hotel udeloniti" Stalinu kot diktator Ju-goslavije s svojimi "trdo pri-dobljenimi privilegiji", čeprav podreja vedno, kot omenja Djilas, kot komunist svoje "interese" Moskvi. Seveda je vprašanje, če bo vloga, ki jo je domnevno Hruščev dodelil Titu in drugim "narodnim komunistom", dovolj- no strašljiva za nadaljnje napeto-sti med Moskvo in "narodnim komunistom". To je moje mnen-je, čeprav se kaže "trenutno, da "narodni komunisti" zamira kot sredstvena sila med sateliti.

"Tudi v tej točki je Djilas za-stopni bolj realističen. Tudi on vidi stalno povezanost skupnih koristi med gospodarji v Kremlju in vsemi drugimi komunistični-strankami, bodisi da so "narod-ne" ali ne. Priporinja, da "je bil narodni komunizem, nespo-so-ben spreminiti svojo notranjo naravo, ki obstoja v popolnem nadzorstvu in monopoli idej ter lastništvu strankarske birokracije" in nekaj ga stalno vleče spontano k svojemu viru—k Sov-jetski Zvezi.

"Toda Djilas tudi predvideva, da bo napetost med Moskvo in "narodnim komunistom" stalna ne da bo rasla. Za razlog navaja: "na eni strani se krepe narodne oblike komunizma, toda na drugi se sovjetski imperializem ne zmanjšuje".

"Knjigi dr. McVicker in profe-sorja Tomasića sta nad vse dra-goceni in znanstveni ter nudita mnogo porabnih informacij, zani-mivih zaključkov in presenetljivi-vih namigov. Večati naše poznan-je komunistične stvarnosti v ča-su, ko je to znanje izredne prak-tične pomembnosti.

VELIKI MANIFEST ŽOSIZMA O PROBLEMU DELAVSKE MLADINE

Ko se je v Večnem mestu po velikem mednarodnem romanju žosizov v lanskem avgustu sestel prvi mednarodni odbor Mladih ka-toliških Delavcev (žosiz-v), je po poročilih, ki so jih prinesli delegat-je iz vseh delov sveta, po temelji-tem študiju sestavil "Manifest Mladih Katoliških Delavcev o pro-blemu delavske mladine širom sveta". Po besedah glavnega tajni-ka mednarodne delavske Zveze v Genavi, Švice, ja ta žosiz-tični Ma-nifest najbolj konstruktivna publi-kacija, ki je zagledala beli dan v zadnjih desetletjih. Šestdeset stra-ni obsegajoča publikacija Manifesta v zgostenih in jasnih obrisih pri-kaže položaj mladih delavcev širom sveta, nevarnosti in krivično izko-riščanje, ki so mu mladi delavci v mnogih deželah izpostavljeni, mo-ralne nevarnosti, katerim je da-nasnja delavska mladina v toliki meri izpostavljena na vsak korak njenega dragocenega življenja — življenja božjih otrok. Manifest pa prinaša več kot le jasno sliko po-ložaja delavske mladine. Prinaša ko-kratne predloge, kako položaj zboljšati, tako da se bo delavska mladina zavedala, da ni le orodje v rokah privatnih ali državnih izkoriščevalcev, marveč je mladi-na — bodočnost največjega druž-benega razreda, delavskega razre-da, ki ima od Boga določeno poslanstvo v človeški družbi, kot ostali družbeni razredi in ki je prav tako kot ostali poklican, da izpolni svoje poslanstvo tukaj na zemlji, a se jasno zaveda svojega končnega cilja — večnega življenja in slave v Bogu.

Manifest ugotavlja, da je danes na svetu 300 milijonov mladih de-lavcev, ki bodo v bližnji bu-dočnosti postali nositelji novega življenja v pravičnosti, miru in združenju ali pa v sovraštvu, raz-doru in krivici. V prvem delu Ma-nifesta pod poglavjem "Svet v ka-terem živimo" ugotavlja Manifest žalostno dejstvo, da se danes v ta-ko naprednem dvajsetem stoletju živita dve tretjini sveta v velikem pomanjkanju živin in to skoro v vsej Aziji, večjem predelu Afrike, Južne in Srednje Amerike ter v nekaterih predelih Evrope. Ravno tako pereče je s stanovanji. Okrog 30 milijonov družin v Zapadnih deželah trpi na pomanjkanju za-dostnih in zdravemu družinskemu življenju primernih stanovanj. V ostalih predelih sveta pa se to številno dvigne na 150 milijonov družin. Tudi kar se tiče zdravstven-ih razmer in higijene, je kljub velikemu naporu Svetovne Zdrav-stvene Organizacije, ki deluje pod okriljem Zedinjenih Narodov, še daleč nezadostno. Zlasti v Aziji in Afriki občutno primanjkuje zdrav-nikov, bolničark, bolnišnic in po-rodnišnic.

Drugi del Manifesta nam prikaže "Mladega delavca in njegov prost-ov" v svetu" tako v obeh Amerikah, Evropi, Aziji in Afriki. Nevarnosti, ki mladega delavca spremljajo pri delu, kot n. pr. pretežko delo ali delo v nevarnih razmerah kot rudnikih, težkih železnih tovarnah itd., izkoriščanje njihovega nezna-nja in slabemu moralnemu zgledu,

ki so mu ti mladi delavci v veliki večini izpostavljeni; razvedrilu, ki ga često mladi delavci išče po raznih moralno dvomljivih prostori-rih, kjer skušajo brezvestni izko-riščevalci izrabiti njegovo nezna-čenost in ga oropati ne le njego-vih denarnih sredstev marveč tudi njegovega verskega in moralnega življenja; izbrabiti in kulturi, ki je na žalost v mnogih deželah med mladimi delavci na najnižji stopnji, saj je še danes v mnogih deželah le do 10% pismenih. Tudi dru-žinsko življenje je danes v izredno velikih nevarnosti in v mnogih primerih danes ne nudi več mlade-mu delavcu tistega zavetja, kate-rega so bili deležni v preteklosti.

Slednjič se Manifest vpraša "Kam svet gre?" V pogledu v bu-dočnost, ki ga obdaja upanje in strah, je nujno, da sedanji človek, kljub vsem iznajdbam moderne znanosti in ugodnim možnostim poznanju svetovne kulture, posveti več svojega prostega časa poglo-bitvi svojega duhovnega življenja zavedajoč se, da je meso mirno in bratovsko sožitje človeštva le

pod božjim Očetom Rešitev današ-nje civilizacije je le v vrnitvi člo-večstva nazaj v živo krščanstvo. To-rej mora postati mladi delavec, eden izmed bodočih nosilcev ci-vilizacije, zneva polni kristjan v polnem pomenu besede, ker le uravnovesenje človeškega značaja ni mir v duši med posamezniki bo prineslo mir v človeško družbo kot celoto.

Manifest Mladih Katoliških De-lavcev se konča s pozivom na vz-lučnostno poslanstvo, ki čaka mlade delavce širom zemeljske oble v upanju na njihovo pomoč pri gra-ditvi nove boljše bodočnosti. Ma-nifest zaključuje: "Mi moramo formirati novo mladino, ki bo gra-dila skupaj novi svet. Svet ne več grajen na izkoriščanju, nevednost, sili, vojni ampak svei, ki bo pos-tavljen na temelje spoštovanja do osebi, družine, družbe in sve-tovnega občestva. Svet zgrajen na veri in dostojanstvu tudi naj-ubožni in ponižni.

"V vrstah Mladih Katoliških De-lavcev bomo morali biti priprav-ljeni doprinesiti velike žrtve, izvršiti velike naloge, darovati čisto in nesebično redanost. V povra-cilo bomo prejeli namen življenja, odgovor na naše dvome, upanje za naš strah. Združeni skupaj bomo spremenili obličje zemlje." F.T.

Čudovita udobnost novavic

Patentirane nogavice z "dvojnimi podplatmi"

Podplati so pleteni v dveh legah. Notranji del je pleten tako, da je noga v stalnem stiku z mehkim delom tkiva. Dvojni podplati brez posebne odelitve ali obtežitve. Nositi morate PENMAN-ove nogavice z dvojnimi podplatmi, da uvidite razliknost!

DVESTOLETNIKA KLASIČNE GIMNAZIJE V MARIBORU

Leta 1758 so ustanovili v Mari-boru namesto nekdanje nepopolne cerkvene gimnazije v Rušah po-polno klasično gimnazijo, ki so jo vodili očetje jezuiti.

Klasična gimnazija v Mariboru je bila vedno živahno kulturno središče Štajerske tako po delovni svojih profesorjev kot tudi di-jakov. Iz njenih klopi so izšli šte-vilni možje, ki so oblikovali slo-vensko kulturno in politično živ-ljenje. Podrobna lista bi bila se-veda dolga, zato omenimo samo nekatere: jezikoslovca Franc Mik-lošič in Matija Murko, pisatelja

Stanko Vraz in Davorin Trstenjak, politika in vsučiliška profesorja dr. Ivan Zolger in dr. Anton Ko-rošec, pesnik Janko Glaser, vseu-čiliški profesorji Fran Hlešč, Jakob Kelemina in Ciril Zebot. Sloves-zavoda so utrjevali tudi mnogi profesorji, ki sicer niso študirali na tem zavodu, ki pa so na njem poučevali.

Jeseni bo gimnazija pripravila proslavo tega jubileja. Zanimivo bi bilo ugotoviti, koliko bodo da-nasnji oblatniki prisilili zavod, da bo oral zamočeti bistvene dele svoje zgodovine.

NOVICE

• 30 dni pod vodo. Ameriški pod-mornici Skate in Seawolf sta bili pod morsko gladino 31 oz. 30 dni, kar je skoraj podvojilo prejšnji rekord 16 dni.

• Kaj gledajo otroci na televiziji v ZDA? National Association for Better Radio and Television je nadzirala en teden v maju 1953 zgodnje večerne programe na sed-mih televizijskih postajah. Izid 161 umorov, 60 "opravičljivih" ubojev, 2 samomora, 192 poskusov umora, 83 ropov, 15 ugrabljenj, 7 poskusov linčanja, 6 eksplozij z dinamitom, 2 požiga in 2 primera mučenja.

• Po uradnih poročilih je pre-bivalstvo ZDA v prvem četrtletju 1956 počasneje naraščalo kot lani v istem obdobju: Število novih po-rok se je znižalo od 304.000 na 273.000 (10,2%), število rojstev je padlo od 1.017.000 na 1.008.000 (0,9%) število novih priselencev od 103.000 na 86.000 (20,4%), dočim je število smrti naraslo zaradi ostre zime in influence od 415.000 na 449.000 (8,2%), kar je po-kazalo znižano naraščanje rasti-bi-krug vrata, ki se bo, če ti uspejo, udušila v lastni zatohlosti.

V—R, Cleveland

Ob gostovanju torontskega Sloven-skega gledališča v Clevelandu

Ob prebiranju poročil v Ka-nadski Ameriški domovini o kul-turnem življenju Slovencev v To-rontu se je bilo človeku težko znaniti. Na eni strani dolgi slavo-spevi in natančne podrobnosti o vzpizoritvah del iz dobe "Krivo-priselitnika" "Treš tičkov" itd., na drugi strani pa suhe in nenaklon-jene omembe o vzpizoritvah neka-terih umetniško visoko kvalitnih svetovnih dramskih del (n. pr. Claudel: Marijino Oznanenje, Rostand: Vest, itd.); vse to je bilo mislečemu človeku težko spravi-ti v sklad. Nehete se je čitatelju po-javil sum, da tu nekaj ne more iti v redu. Gostovanje Slovenske-ga gledališča iz Toronta v Clevel-landu dne 25. maja t.l. je vsaj Clevelandčanom to uganko raz-

jasnilo. To gostovanje je poka-zalo, da ni res, da delo te skupine ni vredno daljšega obravnavanja, temveč da je vzpizoritive na stran v skladu z umetniško vrednostjo del, ki se jih ta igralski ansambel loteva. Pokazalo je le, da kulturni poročevalci Kanadske AD te-mu nivoju ni dorasel ali pa, da spada med takozvane "partijske kulturnike", kjer se kulturno u-deleževanje in umetniška višina meri po pripadnosti "partiji", ka-teri poročevalci pripada. Če ne mislečemu človeku težko spravi-ti v sklad. Nehete se je čitatelju po-javil sum, da tu nekaj ne more iti v redu. Gostovanje Slovenske-ga gledališča iz Toronta v Clevel-landu dne 25. maja t.l. je vsaj Clevelandčanom to uganko raz-

Koliko več je potem vredno nesebično delo ljudi, ki — ne glede na ogromne težave in žrtve ter ob popolnem nerazumevanju in ob nerazpoloženju, ustvarje-nem med neinformirano publiko od strani "pravovernih", ki skušajo svoje poslanstvo držati v za-kupu — vztrajajo in s tem rešu-jejo poslanstvo emigracije, ki je: nadaljevanje one borbe, ki se je čoma bila z rdečimi, tekme, ki se v danih razmerah lahko še na-daljuje edino na kulturnem pol-ju. Vsi vemo, kako važna je ta borba bila in v njej odloča le u-metniška višina in moč. Dobro se tega zaveda Slovenska kulturna akcija v Argentini, ki ima — žal — prav tako težko stališče in za-radi nerazumevanja in premajhne porpore ne more razviti vseh svo-jih sil. Vendar je to, kar ustvar-ja, tako pomembno, da je vsa slovenska emigracija lahko na njo ponosna.

Občudovanja vredno je delo teh posameznikov, ki se na različnih področjih zavedajo svojega po-slanstva in v borbi z zaostalostjo in oboževanjem ljudskega pro-metartstva kot edino vrednega na-ravnega udejstvovanja, gredo po-gumno svojo pot in s tem rešuje-jo vso emigracijo, ko nadaljujejo — v novih razmerah in pod novi-mi pogoji — tekmo z nekrščan-skimi silami v našem narodu, medtem ko je večina emigracije že resignirala in razvija le še ono delovanje, ki ni pešičil ljudi, ki si laste pravico misliti za vse druge, nevarna in ji pomaga vzdrževati kontrolo nad njo. Po-leg razmerja do domovine ima ustvarjalno delo tudi narodno obrambno poslanstvo, ki ga res vrši tudi zgolj prosvetno delo, vendar vsebuje to zadnje tudi veliko nevarnost, da zaradi ne-zahtevnosti v kvaliteti, vzbudi v mladini, ki to primerja s kvaliteti-

nimi predstavami tujega okolja (mislim tu na visoko umetniško raven televizijskih programov), ki so si vsakdanja hrana, občutek sramovanja pred slovensko ne-svetlostjo, zaostalostjo in nez-relostjo. In končni učinek je prav nasproten. Vzdrževanje umet-niške kulture ima v življenju e-migracije visoko mesto in ga ji je treba priznati ne glede na to, da morda ogroža absolutno kont-rolo katerekoli skupine nad njo. Ne samo, da zasluži priznanje, zasluži tudi podpora.

Tisti, ki skušajo za vsako ceno zadušiti čeprav še tako dragoceno udejstvovanja samo zato, ker so svobodna, iz čistega ognja se po-rajajoča in sproščujoča in v sled tega nevarna, ker rušijo njih kon-cept, zadržujejo emigraciji zanko krog vrata, ki se bo, če ti uspejo, udušila v lastni zatohlosti.

• Prisilne mere za vodje sovjetske industrije. Preds. Nikita Hruščev je zagrozil voditeljem sovjetske industrije, da jim bo odtegnil plačo "do treh mesecev" ali jih podvel "stroгим oblatnikim meram", če ne bodo dosegali predpisane pro-izvednje.

• Sumljive ribiške ladje. Šest sovjetskih ribiških ladij se ne pre-makne z mesta nekako 100 milj od vzhodne kanadske obale, kjer se očitno ne bavijo z ribolovom O-premljene so z obilnimi radarom-i aparati in se večkrat ponoči zavije-jo v skrivnostno temo. Od časa do časa pridejo nove ladje, ki za-menjajo prejšnje in zavzamejo vedno točno isti prostor kot so ga prejšnje. Sumijo, da oskrbuje-jo podmornice z gorivom in hrano.

• The Canadian Register o De Gaulleu (v uvodniku 14. junija 1958): "Antiklerikalnim skupi-nem v Franciji ne ugaja De Gaulleova vernost. Nekatero so-cialistične in demokratske skupi-ne gledajo nanj kot na nevarnost za svoja načela. Komunistični blok pa se boji, da bo storil De Gaulle to, kar večina Francozov hoče, da napravi — obnovi red v Franciji. Gotovo mora imeti De Gaulle tudi dobre lastnosti že e-nostavno zato, ker se toliki tru-dijo, da ne bi videli nobenih".

MED SLOVENC

Toronto

• V nedeljo 29. junija je praznoval 30 letnico mašniškega posvečenja preč. g. dr. Kolarič, C.M., župnik slovenske župnije v Torontu. Pri slovesni zahvalni službi božji, ki jo je daroval jubilar, je pridigal p. Fortunat Zorman, O.F.M., iz Lemonta. Jubilaru želimo obilo božjega blagoslova v njegovem duhovniškem delovanju!

Preč. g. dr. J. Kolarič, C.M.
župnik slov. župnije v Torontu.

Jubilant se je spomnil tudi The Canadian Register, ki je prinesel njegovo sliko ter podatke o njegovem življenju in delovanju med Slovenci v Torontu.

Chicago

• Višjo šolo sta končala, Janko Gerželj in Tone Graber ml., ki sta prišla sem šele pred kratkim, sta se odlično uveljavila pri študiju in sta končala High School. Obema želimo mnogo uspehov pri nadaljnjem študiju!

• 180 birmancev in prav toliko botrov in botric seveda, je bilo na binkoštno nedeljo v naši farni cerkvi sv. Stefana. Zakrament sv. birme je otrokom podelil litvanski škof v begunstvu Mos. Rev. Vincent Brizgys.

• Materinska proslava. Vsako leto slovenski otroci priredijo posebno proslavo v čast našim materam. Včasih v večjem, včasih v manjšem obsegu, vedno pa iskreno in občutno. Tudi letos je bilo tako. V okrilju Lige so otroci, večji in manjši priredili prav lepo proslavo v čast našim materam. Vršila se je zadnja sobota v maju v dvorani pod cerkvijo. Zal je naliv onemogočel večje udeležbo. Po otvoritvenem

pozdravu predsednika Pišingerja so nastopili otroci s pesmijo, govori, recitacijami in igrice. Govorila sta Alenka Lenček in Lojze Arko, otroci so zapeli pesmico Kruhek spi v kompoziciji p. Vendelina. Marjan Erman je recitiral Cankarjevo črtico "Lagal sem materi", Andrej Finžgar pa pok. p. Alexandra "Iz Amerike vrstici dve". Sledila je igrice Kadar mame ni doma. - Tako in podobni nastopi naše mladine naj bi bili večkrat na dnevnem redu. Pomagali bodo ohranjevati slovensko besedo in utrjevati slovensko zavest. Naj bi bili deležni največje podpore na merodajnem mestu.

• Slovenski dijaki odličnjaki. Šole je konec. Mladina se bo malo oddahnila in se pripravila na nove učne napore v jeseni. Z veseljem moramo ugotoviti, da so med slovenskimi dijaki, ki so prišli pred leti iz Evrope kot begunci, odličnjaki. Eden od teh je Lojze Arko iz številne Arkove družine na W. Cermak Rd. Lojze Arko je letos dovršil De La Salle High School. Poglejmo kaj o njem piše šolsko glasilo "Victory", pod naslovom "Meteor of the Month". "Edinstven, to je prava beseda, ki naj opiše Lojzeta Arko". Ko pove, da je doma iz Slovenije, razbijeane po komunistih, poročilo povdari, da je Lojze vsekoli odličnjak. Šolsko leto je dovršil z 93% uspehom. Lojze je bil v De La Salle Institutu tudi predsednik godbe, ki je zelo na dobrem glasu. - Skoro istočasno kot Lojze je dovršil študije na Illinois Institut od Technology njegov starejši brat Anton. Dosegel je Bachelor Degree of Science. Lojze Arko se bo verjetno posvetil vzgojnemu poklicu, Tone pa se je že vpisal na Northwestern University. - Oba, Tone in Lojze sta rada pomagala pri SNZ. Lojze kot deklamator pri naših prireditvah, Tone pa je bil eno leto tajnik čikaške podružnice SNZ. Obema naše iskrene čestitke z željo, naj ju ista energija in vstrajnost spremlja še nadalje.

Cleveland

• Slovenski dan. V nedeljo 15. junija je dramsko društvo Liliija ob sodelovanju drugih društev priredilo na farmi KSKJ lepo uspešno slovenski dan. Mnogi clevelandskih Slovence so se zbrali ta dan, da prežive v prosti naravi prijeten popoldan, posvečen igri, pesmi in zabavi. Kulturni del sporeda je otvorila G. Srečo Gaser, predsednik dramskega društva Liliija, ki je p. zdravil zbrano rojake in sodelujoča društva, posebej pa prevz. škofa dr. Gregorja Rožmana, ki je bil pokrovitelj dneva. Nastopili so: pevski zbor Korotan, ki je pod vodstvom dirigenta Metoda Milčiča zapel nekaj pesmi, nastopili so tudi učenci slov. šole iz Kalinuda, duet slov. deklet, mladi plesalci in harmonikarji, učenci slov. šole pri sv. Vidu. Vse pa je navdušil mladi študent, ki je z zanosom deklamiral Prešernovo Zdravico. Zbrane rojake je nagovoril prevz. škof dr. Gregor Rožman in v svojem govoru ponovno poudaril pravico do samostojnega mišljenja in potrebo po medsebojni strpnosti in ljubezni po besedah sv. Pavla: "Naj ne zaide sonce nad vašo jezo".

• Predavanje o Džilasovi knjigi. V soboto 14. junija je bila v okviru Krogovih sestankov predavanje o Džilasovi knjigi "Novi razred". Predavatelj prof. Jože Felician je povdaril tri osnovne misli, ki so privedle do Džilasovega preloma s komunizmom: 1. - komunizem ni je dal vse, kar si je mogel želeli, ni mu pa dal uresničenja njegovih idealev; 2. napovedi Marksa, Lenina in Trockega se niso uresničile. Mesto brezrazredne družbe je vstal novi razred izkoriščevalcev in zatiralcev; 3.) bistvo sodobnega komunizma je novi razred izkoriščevalcev, ki je zavladal nad družbo in v svojih rokah združil večjo oblast kot katerikoli drugi razred v zgodovini. Ljudske množice obvladuje s tem, da je združil s svojih rokah kontrolo narodnega premoženja, politično oblast in kontrol nad idejami. Uničil je

pesmi in zabavi. Kulturni del sporeda je otvorila G. Srečo Gaser, predsednik dramskega društva Liliija, ki je p. zdravil zbrano rojake in sodelujoča društva, posebej pa prevz. škofa dr. Gregorja Rožmana, ki je bil pokrovitelj dneva. Nastopili so: pevski zbor Korotan, ki je pod vodstvom dirigenta Metoda Milčiča zapel nekaj pesmi, nastopili so tudi učenci slov. šole iz Kalinuda, duet slov. deklet, mladi plesalci in harmonikarji, učenci slov. šole pri sv. Vidu. Vse pa je navdušil mladi študent, ki je z zanosom deklamiral Prešernovo Zdravico. Zbrane rojake je nagovoril prevz. škof dr. Gregor Rožman in v svojem govoru ponovno poudaril pravico do samostojnega mišljenja in potrebo po medsebojni strpnosti in ljubezni po besedah sv. Pavla: "Naj ne zaide sonce nad vašo jezo".

Mladi in poštvalni rojaki, fantje in dekleta, ki se udeležujejo v dramskem društvu Liliija, vršijo važno poslanstvo med clevelandskimi Slovenci tudi s tem, da širijo dobro voljo in utjevijo vezi medsebojnega razumevanja. Slovenski dan je bil samo eden izmed mnogih uspehov Liliije, kateri člani nedvomno zaslužijo naše priznanje za svojo poštvalnost, saj so tudi čisti dobiček te prireditve namenili za vzdrževanje slovenskega šolstva v Argentini in za potrebe slovenstva na Koroskem.

• Predavanje o Džilasovi knjigi. V soboto 14. junija je bila v okviru Krogovih sestankov predavanje o Džilasovi knjigi "Novi razred". Predavatelj prof. Jože Felician je povdaril tri osnovne misli, ki so privedle do Džilasovega preloma s komunizmom: 1. - komunizem ni je dal vse, kar si je mogel želeli, ni mu pa dal uresničenja njegovih idealev; 2. napovedi Marksa, Lenina in Trockega se niso uresničile. Mesto brezrazredne družbe je vstal novi razred izkoriščevalcev in zatiralcev; 3.) bistvo sodobnega komunizma je novi razred izkoriščevalcev, ki je zavladal nad družbo in v svojih rokah združil večjo oblast kot katerikoli drugi razred v zgodovini. Ljudske množice obvladuje s tem, da je združil s svojih rokah kontrolo narodnega premoženja, politično oblast in kontrol nad idejami. Uničil je

vojvoda. V kratkem času pride torej v zvezi z vojvodi iz vladarske hiše Karantanija zopet do svoje emancipacije. Karantanija se v listinah Arnulfa večkrat imenuje regnum (kraljestvo), kakor se imenuje tudi še za Otona I. Arnulf sam pa kralj Karantanec. V nemški srednjeveški državi ima Karantanija značaj slovenske plemenske vojvodine, ki živi po lastnem narodnem pravu: njeno deželno pravo ja še daleč v visokem srednjem veku nekdanje karantansko pravo. Pravna samobitnost Karantanije se kaže v posebnih zemljiški meri, v lastni, vsem Slovanom znani v pravni razdelitvi na desetnijo, stotnijo in tisočnijo (županje), v ljudskih in sodnih zborovanjih "večah" in "pojedah", sodiščih za ozemeljske in mejne spore, v "poklonu", ki prvotno pomeni priznavalo davščino knezu, v pričah "po slovenskem pravu". Karantanija ima lastnega dvorskoga (palatinskega) grofa, kakor štirje nemške plemenske vojvodine, ki so bile nekoč samostojne: Saška, Švabska, Bavarska in Frankovska. Kot v švabskih prakantonihih so "deželni koroske vojvodine" kmetje - svobodnjaki. Ti so nosilci državne misli; na večji, ki se je dolgo časa vršila v predvorju cerkve sv. Petra pri Krnskem gradu, pozneje po svojih pooblaščenih "dobrih možeh" slovenskega prava, morejo ti svobodnjaki od-

kmetje, podjarmil delavce in vključiti intelektualce v verige duhovnega suženjstva. Krogov večer je zelo lepo uspel.

• Slov. šola pri sv. Vidu vabi. Dne 27. julija se bo vršil na Kalio-povi farmi tradicionalni piknik slovenske šole. Ker je čisti dobiček te prireditve namenjen za vzdrževanje slovenske šole, prav lepo vabimo vse rojake, da se ga udeležijo v velikem številu.

• Korotanov piknik. Pevski zbor Korotan vabi na poletno veselico, ki se bo vršila v nedeljo 13. julija na Kaliopovi farmi. Dne 5. avgusta se bo vršil na farmi društva sv. Jožefa KSKJ velik piknik, ki ga prireja skupno dramsko društvo Liliija in pevski zbor Korotan. Vsi vabljeni!

• Poravnajte naročnino za list v potniški pisarni Bled Travel Service na 6113 St. Clair Ave, Cleveland 3.

New York

• Slovensko faro sv. Cirila je pred časom prevzel kot novi župnik pater Kalist Langerholz. Dobrodošel med nami!

• Kaplan slov. cerkve, pater John (po rodu je iz Beneške Slovenije, in je v sorodstvu s duhovnikom in kulturnim delcem, pok. mons. Trpinkom) je v nedeljo 1. junija slavil 25. obletnico duhovništva. Jubilejno sv. mašo je pel v slov. cerkvi sv. Cirila ob asistenci soborov, po maši pa je bila proslava v dvorani pod cerkvijo. Proslave se je udeležilo veliko število tujakih Slovencev. Patru Johnu iskreno čestitamo k jubileju!

• 80. obletnico rojstva je slavila 3. junija gospa Alojzija Grum. Gospa je stara naseljenka in po rodu iz Begunj na Gorenjskem. Znana je kot gostoljubna dobrotnica. Se na mnoga leta!

• Dne 6. junija je v 77. letu starosti umrla gospa Fanika Cerar, stara naseljenka iz okolice Morav na Gorenjskem. Zaljočim naše sožalje.

kloniti vojvodo, ki ga njim pošlje nemški kralj; oni ga ustoličujejo na knežjem kamnu in s tem obredom sprejemajo v slovensko narodno skupnost. V enajstem stoletju so Karantanci odklonili karli vojvodske kandidate. Zanimivo, da se v tem stoletju zavest posebnih pravic in narodne samostojnosti v Karantaniji zelo močno javlja in da je zelo pogosta professio iuris slovenskih Karantanec. Pravica sprejetja in zavrnitve vojvode do konca trinajstega stoletja splahne v formalističen obred ustoličenja po vojvodskem kmetu kot zastopniku slovenske narodne skupnosti, ali obred ustoličenja ostane še vedno državno-pravno pomemben akt. Izza Spannheimea Bernarda (1202-1256) zamira deželna večja in pride ob veljavo ob dokončanem razvoju deželno-knežje oblasti.

Kakor v nemških deželah pridajo tudi v Karantaniji v trinajstem stoletju veliki do vedno bolj izjemnega stališča. Čim bolj prihaja knežja oblast v pravo deželno gospostvo, tem bolj umira staro deželno pravo. Toda še prvi pravi "princeps terrae" v Karantaniji, Bernhard Spannheimovec se zaveda in s svojim ravnanjem zavestno povdarja, da stoji na čelu plemenske narodne dežele, kjer je slovensčina občevalni in razpravi jezik v zasebnem in javnem življenju. Kot narodni

TRST

• V 66. letu življenjske dobe je 24. marca umrl v Trstu kanonik in veroučitelj na slov. srednjih šolah, mons. Janko Kramarič. Po rodu je bil iz Bele krajine. Dolga leta je župnikoval v obširni fari št. Peter na Krasu, kjer je med vojno s svojim vplivom marsikomu rešil življenje in imetje. Pred komunisti se je umaknil v Trst, kjer je bil zadnja leta kaplan v Barkovljah. Bil je naročnik našega lista in je s simpatijami spremljal borbo za popolno osvoboditev našega naroda. Ohranimo mu časten spomin!

• Za sladkorno boleznijo, ki ga je mučila skoraj 30 let, je 30. aprila umrl v tržaški bolnici prof. Zupan France. Po rodu je bil iz okolice Tržica na Gorenjskem, kjer se je rodil 1907. Pred vojno je bil časnika v Ljubljani, po letu 1945 pa je poučeval na slov. srednjih šolah v Trstu. Bil je zelo dober tovariš in zvest naročnik našega lista ter zagovornik naše misli. Svojo majhno hišico - velik počitek je našel v Ljubljani. Bog Ti podeli prijeten počitek, dragi prijatelj, prijatelj in znanci pa Ti bomo ohranili vdan spomin.

CHILE

• Pri našem prijatelju in naročniku g. Francu Pirnatu v Santiago, Chile so letos dobili še punčko. Krstili so jo za Martino. Delala bo družino trem bratcem. Naše čestitke zavedni slovenski družini.

Novice c Koroške

Celovec

Za manjšine so pristojne zvezne oblasti. To je vsebina razsodbe z dne 19. marca 1958, ki jo je izrekel Ustavno sodišče na Dunaju. S tem je bilo načelno rešeno temeljno vprašanje celotne manjšinske zadeve. Pravice manjšin so temeljne pravice svobode in zato spadajo v pristojnost zveznih in ne deželnih oblasti, kajti te pravice spadajo v interes celotne države.

Ali je to slavist?

Na občnem zboru "Heimatdienta" je dne 27. aprila govoril tudi slavist dr. Valentin Einspieler. Ta gospod je nepoučenim zborovalcem dokazoval, da smo Slovenci prišli do pismenega jezika šele pred sto leti. Dr. Valentin Einspieler, doma iz Zgornje vesce pri Bilčovsu, ki je svoje

"V SLOGI BRATSTVA"
VZAJEMNA PODPORA
ZVEZA "BLED"

Kdor se izmed rojakov-rojakinj ni član V.P.Z. Bled, naj vpraša svojega prijatelja, kateri je član, kaj pomeni biti član dobrega podpornega društva?

Vzajemna Podporna Zveza Bled je edino Slovensko Podporno Društvo v Canadi, katero je iast slovenskih priseljencev; V času 25 letnega delovanja je izplačalo:

Bolniške podpore	\$132.262.00
Posmrtnine	\$12.191.75 in ima v blagajni z zadnim marcem 1958 svato \$65.878.74

Sprejema novo članstvo od 18 do 50 let starosti
Za vsa pojasnila se obrnite na glavnega tajnika:
Frank Račić — 91-A, Taylor Ave.
KIRKAND LAKE, ONT., CANADA

OBRNITE SE Z ZAUPANJEM
V VSEH NEPREMISLNIH, DRUŽINSKIH
IN PRAVNIH ZADEVAH NA:
278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont. — EMpire 4-4004

CARL VIPAVEC

SLOVENSKI ODVETNIK

IN NOTAR

Dundas Foto Studio

Edina slovenska slikarna v Torontu.

Vam se priporoča za ženitovanjska, družinska in vsa ostala slikanja.

1124 College St.
Blizu Dufferina C. SMRDELJ LE. 4-0202

MARY LINDA BEAUTY
SALON
4 Short Street OR. 3400
(Eglinton in Dufferin)
Mrs. S. GLAC

Slovenske pravljice v nemščini

V zbirki "Podoba narodov" (Das Gesicht der Voelker) založbe Erich Roth, Eisenach-Kassel v Nemčiji je izšla knjiga slovenskih pravljic por naslovom "Wunderbaum und goldener Vogel, slovenische Volksmaerchen". Pravljič je prevedla nemška entografka dr. Elsa Byhan, ki je pravljice izbrala, prevedla, opremila s opombami in napisala daljši uvod, v katerem seznajna nemškega braleca z našim narodom in našo kulturo.

Dr. Elsa Byhan je prevedla v nemščino že Levstikovega Martina Krpana, Bevkovega Petra Klepca in za radio mladinsko igro Brenkove Nalijpsa roža. V načrtu ima še prevod izbora pravljic Ele veniške Volksmaerchen". Pravljič je prevedla nemška entografka Tonček ter Pesterna.

benberžan Friderik II. Bojevit, kneza povezanega skupka dežel ki je ustanovil močan teritorij od dunajske kotline do Jadranskega morja. Za časa tega kneza se je Vzhodna Marka ali Avstrija uveljavila namesto Karantanije kot združujoča sila vzhodnoalpskega prostora. V boju za babenberško dediščino je češki kralj Otakar II. Premisl združil pod svojo oblastjo Korosko, Kranjsko, Stajersko, Vavinsko in Slovensko marko (1269). Res je tedaj češki kralj le še prvi dostojanstvenik nemške imperije, res pa je tudi, da se je Otakar čutil Slovana - pred bojem z Rudolfom Habsburškim se namreč v pozivu Poljakom za pomoč sklicuje na skupnost krvi - zato bi združitev Slovanov od Krkonosov do Tržaškega zaliva mogla privedi do obnove Samove države, ako ne bi bil pri Suhih Krutih leta 1278. padel Otakar v boju z nemško-madžarsko koalicio.

Po tej Rudolfovi zmagi so slovenski zemlji za dolga leta nje usoda Habsburžani in jih politična tvorba: leta 1282, postanejo vojvodina Avstrija, Stajerska, Koroska, dežela Kranjska in Slovenska marka dedni fevd habsburških hiš. Ko pridobijo po smrti kneza Ulrika še celjsko kneževino in po izumrtju goriških krovov še njihovo posest, tvori slovenska zemlja del njihove hišne oblasti, v tej obliki je Lirija tvorila oporišče za slovensko državno-pravno misel.

(dalje prihodnjič)

PETER LEVIČNIK:

SLOVENSKA DRŽAVNA MISEL

2. Razdeljena Slovenija pod oblastjo tujcev

Karantanski zlom 819. leta je eden najusodnejših obratov slovenske zgodovine. V Karantanijo pridejo nemški kolonisti, ki uničijo dotedanjo slovensko enotnost poglavite slovenske pokrajine. Z odstanitvijo domačih knezov pa se bistveno porušijo slovenska narodna socialna struktura, ki je bila v Borut-Odiloni prazgodbi iz leta 744-745 še ohranjena. Odstranitev narodnih knezov je toliko bolj zadela Slovence, ker v staroslovenski družbi med vladarjem in ljudstvom ni bilo vmesnih stopenj, ki jih je poznal nemški fevdalizem. Z odstranitvijo narodnega kneza je bila uničena možnost, da bi se v slovenski Karantaniji proces fevdalizacije, ki bi mu po zgledu in socialnem vplivu sosedov prejel slej gotovo podlegla, izvršil na slovenski narodni osnovi in bi tako nastala slovenska srednjeveška fevdalna družba in slovensko plemstvo kot stan te družbe, kakor se je zgodilo na Poljskem in Češkem. Tako pa se je proces fevdalizacije na slovenski zemlji vršil, toda okrog predstavnika tujerodne nemške oblasti in

tako šel v smer fevdalizma narodov: Nemec fevdni gospod - Slovenec njega podložnik. Za prihodnje čase slovenskega ozemlja tako značilni dualizem zgodovinskega razvoja, ki ne istoveti življenja države z življenjem naroda, korenini v dogodkih leta 819.

Slovenski postanejo po neuspelem Ljudovitem uporu del tujega, nemškega sestava. Karantanija pokrajina nemške države. Slovenska zemlja se začne organizirati s stališča nemške varnosti: Ljudevit Nemški položi leta 828. nanjo mrežo mejnih krajin, ki so osnova tisočletni upravni razkosačnosti Slovencev. Prihod Madžarov je sicer ta sistem v temelju pretresel, po zmagi Otona I. iz Saške dinastije - ustanoviteljice svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti - nad Madžari, obnovi njegov brat Henrik I. organizacijo mejnih mark nemške države na slovenskem ozemlju.

Med ostalimi pokrajinami slovenskega ozemlja ima še dolgo Karantanija izjemen položaj. Po letu 819, jo sicer upravljajo bavarski grofje, a že tretjega desetletja, kmalu izrine sin vzhodno-frankovskega kralja Ludvika, Karelman. Kakor ta tudi njegov sin Arnulf opira svojo moč predvsem na Karantanijo, kjer okoli leta 880 nastopa kot

